

Z e s ł a n i e c

PISMO RADY NAUKOWEJ ZARZĄDU GŁÓWNEGO
NR 78 ZWIĄZKU SYBIRAKÓW ROK 2019

Spis treści

- **Adam Dobroński**
*Wojsko młodym –
szkoły junackie* 3
- **Lilianna Świątek**
*Domy dziecka dla dzieci polskich
w Kazachstanie
w latach 1943-1946* 15
- RELACJE Z ZESŁANIA**
- **Feliks Milan,**
*Ucieczka
z „Maksyma Gorkiego”* 61
- KRONIKA**
- **Wojciech Marciniak**
*Na Uniwersytecie Łódzkim
powstało
Archiwum Sybiraków* 69
- **Irena Kępa**
*Wspomnienie
o Reginie Madej-Janiszek.* 72
- REGAŁ Z KSIĄŻKAMI**
- Teresa Zielińska,
*(O)Polskie Antypody,
Opole 2018*
(Małgorzata Dziura) 75
- *Świat Ajnów.
Od Bronisława Piłsudskiego
do Shigeru Kayano,
pod red.
Lucjana Buchalika,
Żory 2018*
(Janusz Kamocki) 77

Od redakcji

Przypadająca na 2018 rok 90. rocznica powstania Związku Sybiraków (1928) oraz trzydziestolecia jego reaktywowania w roku 1988 przyczyniły się do wydania dwóch „folderów: pierwszy poświęcony działalności Związku w okresie 1928-1939, którą przerwała II wojna światowa” i drugi ukazujący działalność Związku Sybiraków po jego reaktywowaniu. Oba mają charakter retrospektywny. W ten sposób zarysowana została krótka historia Związku Sybiraków okresu przedwojennego oraz po jego reaktywacji. Czas jednak na to, aby Związek Sybiraków doczekał się naukowej monografii i zachęcam Instytutu Historii do podjęcia tego trudu mającego charakter grantu naukowo-badawczego. Dla historyków wielkie to pole do działania. Nie widzę więc potrzeby uzasadniania tych oczekiwań!

Trzeba tu jednak wspomnieć, że nie tylko w dwudziestoleciu międzywojennym, ale i w trzydziestoleciu przypadającym na lata po upadku komunizmu w Polsce Związek Sybiraków ujawniał wielokrotnie swą patriotyczną obecność poprzez ukazywanie zróżnicowanej faktografii dotyczącej związków polsko-syberyjskich, przede wszystkim zaś deportacji Polaków na Syberię, do Kazachstanu oraz w inne rejony Związku Sowieckiego w okresie drugiej wojny światowej oraz w pierwszych latach po jej zakończeniu.

Z tego samego źródła, choć nie tylko, płynie tematyka publikacji o związkach polsko-syberyjskich ukazujących się na łamach „Zesłańca”. W tematykę tego numeru wpisuje się artykuł Adama Cz. Dobrońskiego pt. „Wojsko młodym –

Na okładce: Dzieci polskie w Pawłodarze (Kazachstan) przed wyjazdem do Polski (1946 r.). Ze zbiorów redakcji „Zesłańca” (s. 1); Dom polskiego dziecka w Semipałatyńsku. Źródło: Fundacja Ośrodka Karta. Zdjęcie udostępniła Lilianna Świątek (s. 4).

szkoły junackie”, którego problematyka z pewnością zainteresuje Czytelników. Całość tematyczna tego numeru jest interesująca. Parę jednak słów powiedzieć wypada o artykule Lilianny Świątek pt. „Domy dziecka dla dzieci polskich w Kazachstanie w latach 1943-1946.” Jego tematyka to kunsztownie opracowane mini studium historyczne o losach najmłodszych zesłańców w tym Stepowym Kraju oraz ich matek, które na zesłaniu niosły swoje macierzyńskie posłannictwo ubogacone modlitwą i wiarą w przetrwanie. Tradycyjnie już numer dopełniają relacje z zesłania, kronika i recenzje.

W tę zesłańczą „Księgę przyjaciół” wpisuję podziękowanie Autorom, Senatowi Rzeczypospolitej Polskiej, Fundacji Pomoc Polakom na Wschodzie oraz Instytutowi Pamięci Narodowej za wsparcie jej edycji.

Wiesław Krawczyński
Przewodniczący Rady Naukowej
Zarządu Głównego Związku Sybiraków

SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

POMOC
POLAKOM
NA WSCHODZIE

Projekt współfinansowany w ramach sprawowania opieki
Senatu Rzeczypospolitej Polskiej nad Polonią i Polakami za granicą

Wydawca: Zarząd Główny Związku Sybiraków, ul. Mazowiecka 12; 00-048 Warszawa, tel. 22/827 93 71. **Redakcja:** A. Dobroński, A. Dzieńkiewicz, M. Dziura, A. Głowacki, W. Krawczyński; redaktor naczelny: A. Kuczyński; sekretarz redakcji: M. B. Kuczyńska. **Wykonawcy:** skład i przygotowanie do druku – QUAESTIO Przemysław Włodarczyk; druk i oprawa – Instytut Pamięci Narodowej. **Copyright nazwy:** „Zesłaniec” by A. Kuczyński. **Adres redakcji:** ul. Bystrzycka 61/3; 54-215 Wrocław, tel. 71/ 72 880 88, e-mail: bakucz@op.pl